

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/14/14/96

STOSUNEK DO RZĄDU W CZASIE KRYZYSU POLITYCZNEGO

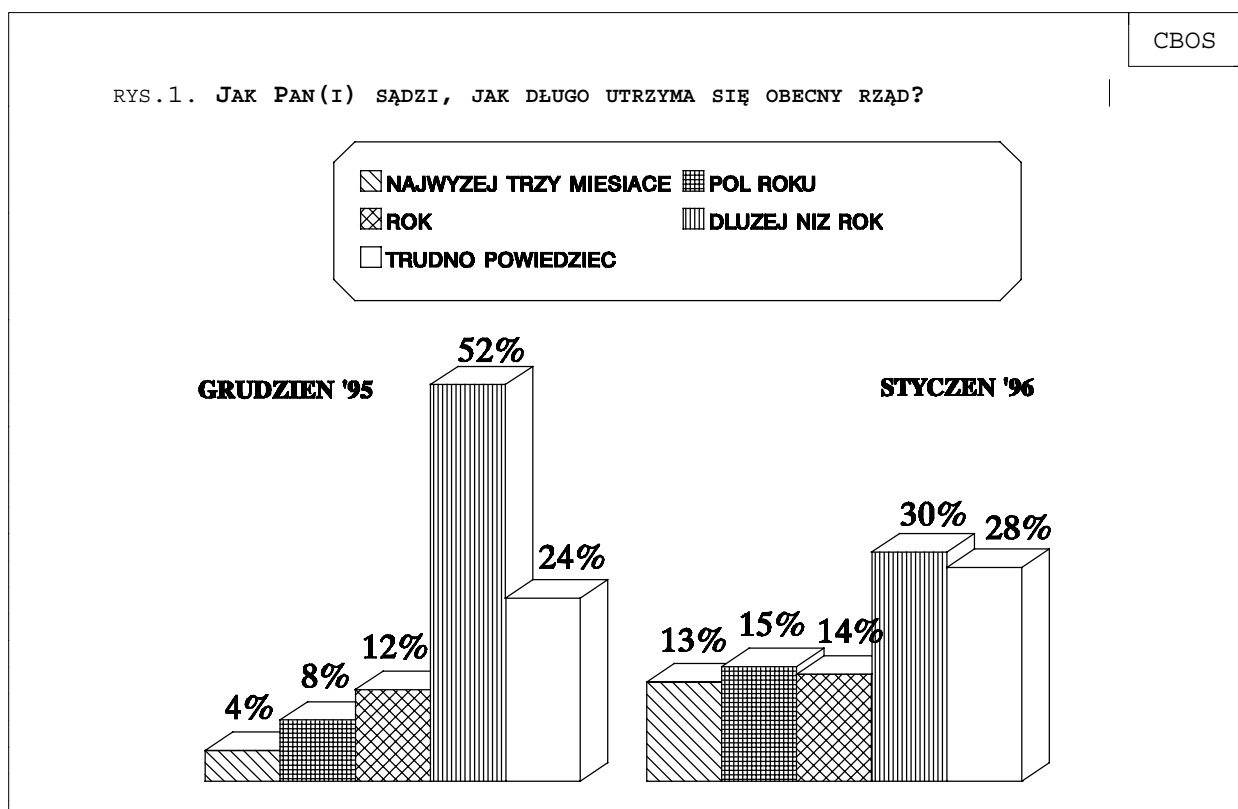
KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, STYCZEŃ '96

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Po wyborach prezydenckich wyraźnie nasiliło się przeświadczenie o stabilności systemu politycznego, a tym samym trwałości obecnego rządu. W grudniu '95 ponad połowa badanych wyrażała przekonanie, że rząd premiera Józefa Oleksego utrzyma się ponad rok.

Obecny kryzys polityczny spowodowany zarzutami pod adresem premiera wpłynął wyraźnie na osłabienie przekonania o trwałości obecnego układu politycznego¹.

Towarzyszy temu niewielki (w granicach błędu statystycznego) przyrost liczby badanych deklarujących niezadowolenie z ewentualnego ustąpienia obecnego rządu. W tej sprawie jednak niezmiennie dominuje obojętność.

¹ Sondaż "Aktualne problemy i wydarzenia" (68) zrealizowano w dniach 12-16 stycznia '96 na 1177-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Tabela 1. Czy wiadomość o ustąpieniu obecnego rządu przyjął(ęła)by Pan(i):
w procentach

Kategorie odpowiedzi	Wskazania respondentów według terminów badań											
	II •	IV	VI	IX	XI	I	II	VII	X	XII	I	
	'94						'95					
Z zadowoleniem	11	12	12	17	18	20	28	21	23	19	21	
Z obojętnością	48	45	45	50	46	46	38	45	44	43	40	
Z niezadowoleniem	31	34	28	21	26	24	23	20	19	27	30	
Trudno powiedzieć	10	9	14	11	11	10	11	15	14	12	9	

♦ pytanie o rząd Waldemara Pawlaka
od VII '95 pytanie o rząd Józefa Oleksego

Częściej niż w innych grupach społecznych niezadowolenie z ewentualnego ustąpienia rządu deklarują badani o poglądach lewicowych, nie uczestniczący w praktykach religijnych, deklarujący dobrą sytuację materialną oraz mieszkańcy miast małych i średniej wielkości. Natomiast zadowoleni z takiego obrotu spraw byłiby przede wszystkim respondenci o poglądach prawicowych, często uczestniczący w praktykach religijnych, mieszkańcy wielkich miast i badani z wyższym wykształceniem.

Ogólna ocena pracy obecnego rządu nie uległa zmianie, nadal oceny pozytywne zdecydowanie przeważają nad negatywnymi.

Tabela 2. Jak by Pan(i) ocenił(a) wyniki działalności rządu premiera Józefa Oleksego od czasu objęcia przezeń władzy?

w procentach

Kategorie odpowiedzi	Wskazania respondentów według terminów badań											
	II	III*	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I
	'95											'96
Bardzo dobrze	1	3	3	3	2	3	2	1	1	3	3	5
Raczej dobrze	28	35	36	41	36	41	40	34	39	47	48	47
Raczej źle	42	38	9	19	24	23	23	29	27	24	20	21
Bardzo źle	10	13	2	3	5	5	4	5	5	5	4	5
Trudno powiedzieć	19	12	50	34	32	28	31	30	27	20	25	22

* do III '95 pytanie o rząd Waldemara Pawlaka

Odnotaliśmy natomiast dalszy wzrost optymizmu co do polityki gospodarczej rządu. Już w grudniu '95 optymizm w tej dziedzinie osiągnął najwyższy poziom od jesieni 1993 roku. Obecnie wzrósł on o dalsze 6 punktów i po raz pierwszy od lat wskaźnik ten przekroczył 50%. Koresponduje to z równoczesnym wzrostem pozytywnych ocen sytuacji gospodarczej kraju².

Tabela 3. Czy, Pana(i) zdaniem, polityka rządu stwarza szanse poprawy sytuacji gospodarczej?
w procentach

Kategorie odpowiedzi	Wskazania respondentów według terminów badań										
	II*	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I
	'95										'96
Zdecydowanie tak	2	4	3	3	4	3	3	2	4	6	10
Raczej tak	22	34	30	27	28	25	25	27	37	42	44
Raczej nie	42	33	37	35	35	39	37	38	31	22	21
Zdecydowanie nie	18	10	12	14	14	11	15	12	10	8	6
Trudno powiedzieć	17	20	18	21	20	23	20	21	18	22	19

* do II '95 pytanie o rząd Waldemara Pawlaka

Największymi optymistami w tej sprawie są mieszkańcy małych miast, pesymistami zaś - wielkich miast.

W ślad za tym wzrosła również liczba osób deklarujących się jako zwolennicy rządu.

Tabela 4. Jak określił(a)by Pan(i) swój stosunek do obecnego rządu? Czy jest Pan(i) jego:
w procentach

Kategorie odpowiedzi	Wskazania respondentów według terminów badań										
	II*	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I
	'95										'96
Zdecydowanym zwolennikiem	2	4	4	3	4	2	3	2	3	5	10
Umiarkowanym zwolennikiem	22	29	25	22	24	22	22	24	32	34	34
Umiarkowanym przeciwnikiem	21	14	14	16	16	14	16	17	16	14	11
Zdecydowanym przeciwnikiem	15	10	11	12	12	10	13	12	8	9	11
Czy też Pana(i) stosunek do obecnego rządu jest obojętny	35	37	42	39	40	46	40	39	34	33	29
Trudno powiedzieć	5	7	5	7	5	6	6	7	5	6	5

* do II '95 pytanie o rząd Waldemara Pawlaka

² Por. komunikat CBOS "Nastroje społeczne w styczniu '96" (w przygotowaniu).

Zwolenników rządu spotykamy najczęściej wśród osób o poglądach lewicowych, nie uczestniczących w praktykach religijnych, będących w dobrej sytuacji materialnej, natomiast przeciwników - wśród badanych deklarujących prawicowe poglądy polityczne, biorących udział w praktykach religijnych, mających wyższe wykształcenie oraz mieszkańców wielkich miast.

Czynnikiem silnie różnicującym stosunek do rządu są też sympatie partyjne, wyrażone w odpowiedzi na pytanie, na kogo badany byłby skłonny głosować, gdyby w najbliższej przyszłości miały odbyć się wybory parlamentarne.

Tabela 5

w procentach

Potencjalne elektoraty	Stosunek do rządu			
	zwolennicy	przeciwnicy	obojętni	Trudno powiedzieć
SLD	82	3	13	2
PSL	57	10	33	-
UP	54	15	29	2
UW	32	49	18	1
Prawica pozaparlamentarna	26	47	25	2
NSZZ "Solidarność"	19	55	17	9
BBWR	14	62	24	-
V C = .339				

Rząd jest popierany, co oczywiste, przez zdecydowaną większość wyborców SLD. Warto zwrócić jednak uwagę, że w potencjalnym elektoracie drugiego koalicjanta (PSL) poparcie to jest znacznie mniejsze - niemal takie samo jak w elektoracie opozycyjnej Unii Pracy. Jednak jeszcze silniejszy statystycznie podział w tej sprawie przebiega między elektoratami Aleksandra Kwaśniewskiego i Lecha Wałęsy z II tury wyborów prezydenckich.

Tabela 6

w procentach

Stosunek do rządu	W II turze wyborów głosowali na	
	Aleksandra Kwaśniewskiego	Lecha Wałęsę
Zwolennicy	71	15
Obojętni	22	27
Przeciwnicy	4	54
Brak stanowiska	3	4
V C = .452		

Oskarżenia wysunięte pod adresem Józefa Oleksego spowodowały dość znaczny (o 15 punktów procentowych) spadek zaufania do niego jako polityka. Niemniej nadal ufa mu 46% badanych³. Jednocześnie odnotowaliśmy pewien, aczkolwiek mniejszy (o 8 punktów) spadek zadowolenia z tego, że jest on premierem. Wciąż jednak liczba zadowolonych z faktu, że stoi on na czele rządu, przeważa nad liczbą niezadowolonych.

Tabela 7. Czy jest Pan(i) zadowolony(a), że na czele rządu stoi premier Oleksy?

w procentach

Kategorie odpowiedzi	Wskazania respondentów według terminów badań										
	II*	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I
	'95										'96
Tak	34	52	51	42	46	48	37	42	49	51	43
Nie	48	20	26	31	29	28	35	33	31	28	34
Trudno powiedzieć	18	28	24	27	26	24	28	25	20	21	23

* do II '95 pytanie o rząd Waldemara Pawlaka

Sympatie partyjne wiążą się ze stosunkiem do osoby premiera jeszcze silniej niż do rządu jako całości. Natomiast, co ciekawe, elektoraty Kwaśniewskiego i Wałęsy w tej sprawie różnią się między sobą wyraźnie, ale statystycznie jest to związek słabszy niż w stosunku do całej Rady Ministrów.

³ W przygotowaniu komunikat o zaufaniu do polityków.

Tabela 8

w procentach

Potencjalne elektoraty	Zadowolenie z premiera		
	zadowoleni	niezadowoleni	Trudno powiedzieć
SLD	78	7	15
PSL	48	24	28
UP	58	22	20
UW	23	74	3
Prawica pozaparlamentarna	21	63	16
NSZZ "Solidarność"	17	61	22
BBWR	9	81	10
V C = .413			

Tabela 9

w procentach

Zadowolenie z premiera	W II turze wyborów głosowali na	
	Aleksandra Kwaśniewskiego	Lecha Wałęsę
Zadowoleni	65	19
Niezadowoleni	12	68
Brak stanowiska	23	13
V C = .410		

Jak widać, zarówno stosunek do rządu, jak i do osoby premiera jest ściśle związany z podziałem opcji w wyborach prezydenckich. Jest to dość oczywiste zważywszy na to, że te najwyższe organy władzy pochodzą z jednego obozu politycznego.

★

★ ★

Kształtowanie się czynników warunkujących sympatię do rządu w sytuacji, gdy wobec jego szefa wysunięte są poważne oskarżenia, potwierdza hipotezę, że "sprawa Józefa Oleksego" traktowana jest jako przedłużenie kampanii wyborczej. Ponieważ zwycięzca tej kampanii wywodzi się z tego samego obozu politycznego, co premier, jego wyborcy w obecnym kryzysie politycznym opowiadają się po stronie premiera. Utworzyły się więc dość koherentne w swych sympatiach grupy zwolenników obecnego układu rządzącego i jego przeciwników. Pozwala to przypuszczać, że o stosunku do oskarżeń wobec premiera nie decyduje ich merytoryczna ocena, lecz sympatie polityczne ankietowanych.

Istotne znaczenie w kształtowaniu się opinii o rządzie ma natomiast wzrost gospodarczy i rosnące zadowolenie Polaków z tej sfery życia.

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. włocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. bielsko-podlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Czy wiadomość o ustąpieniu obecnego rządu przyjął(ęła)by Pan(i):

(%)

	z zadowoleniem	z obojętnością	z niezadowolaniem	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	21	40	30	9	1176
Płeć					
Mężczyźni	22	37	33	8	556
Kobiety	20	42	28	10	620
Wiek					
do 24 lat	19	50	24	6	193
25-34	24	43	22	12	201
35-44	22	37	32	9	256
45-54	25	33	35	7	197
55-64	18	37	36	10	155
65 lat i więcej	16	38	34	12	175
Miejsce zamieszkania					
Wieś	16	45	28	11	442
Miasto do 20 tys.	21	34	35	10	149
od 21 do 100 tys.	17	43	32	8	212
101-500 tys.	24	37	33	6	233
501 tys.i więcej mieszk.	37	27	26	11	139
Region					
Północny	21	37	33	9	157
Zachodni	14	46	36	4	135
Środkowozachodni	19	33	41	7	179
Środkowy	26	35	27	12	210
Wschodni	26	41	21	11	121
Południowo-wschodni	21	43	26	10	192
Południowo-zachodni	18	45	28	9	183
Wykształcenie					
Podstawowe	17	40	32	11	425
Zasadnicze zawodowe	16	48	26	9	305
Średnie	25	35	32	8	366
Wyższe	36	29	30	5	81
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	36	24	35	5	66
Prac. umysł.niż.szczebla	26	44	22	7	107
Pracownicy fiz.- umysł.	31	38	17	14	56
Robotnicy wykwalifikowani	20	43	30	7	130
Robotnicy niewykwalifik.	9	54	32	6	58
Rolnicy	18	46	31	5	76
Prywatni przedsiębiorcy	30	24	36	10	53
Bierni zawodowo					
Renciści	18	33	38	10	148
Emeryci	16	37	36	11	221
Uczniowie i studenci	25	45	22	8	72
Bezrobotni	19	48	23	11	112
Gospodynie domowe i inni	18	42	29	11	76
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	31	39	25	4	106
Sektor państwowy	20	44	27	9	141
Sektor prywatny	24	36	32	8	252
Spółdzielczość	21	35	27	16	14
Ocena własnych war. mater.					
Złe	21	40	29	10	391
Średnie	19	45	27	9	555
Dobre	25	28	40	8	230
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	34	36	18	11	74
Raz w tygodniu	21	41	27	10	660
Kilka razy w roku	17	39	36	7	314
W ogóle nie uczestniczy	19	35	38	7	128
Poglądy polityczne					
Lewica	8	30	57	6	307
Centrum	13	50	30	6	304
Prawica	49	34	9	8	304
Trudno powiedzieć	12	46	24	18	261

Tabela 2. Czy polityka obecnego rządu stwarza szansę poprawy sytuacji gospodarczej?
(%)

	Zdecydowa- nie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowa- nie nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	10	44	21	6	19	1177
Płeć						
Mężczyźni	11	46	21	6	16	557
Kobiety	8	42	21	7	22	620
Wiek						
do 24 lat	7	42	28	4	20	193
25-34	9	47	26	6	13	201
35-44	8	48	23	6	14	257
45-54	11	45	17	9	19	197
55-64	15	42	18	6	19	155
65 lat i więcej	10	38	12	7	31	175
Miejsce zamieszkania						
Wieś	5	48	22	4	21	442
Miasto do 20 tys.	18	43	20	4	17	150
od 21 do 100 tys.	11	42	18	6	24	212
101-500 tys.	9	45	22	9	15	233
501 tys.i więcej mieszk.	13	34	26	14	13	139
Region						
Północny	10	41	22	5	21	157
Zachodni	11	57	15	4	13	135
Środkowozachodni	11	48	20	6	15	179
Środkowy	12	39	23	7	19	210
Wschodni	6	39	19	9	26	121
Południowo-wschodni	7	38	31	7	17	193
Południowo-zachodni	9	49	15	5	22	183
Wykształcenie						
Podstawowe	7	39	20	5	29	425
Zasadnicze zawodowe	9	51	22	2	16	305
Średnie	13	45	19	9	13	367
Wyższe	10	41	30	12	6	81
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	13	46	16	13	11	67
Prac.umysł.niż.szczębla	7	46	24	7	16	107
Pracownicy fiz.- umysł.	9	51	25	7	8	56
Robotnicy wykwalifikowani	11	45	23	2	19	130
Robotnicy niewykwalifik.	9	48	18	2	23	58
Rolnicy	4	57	19	2	19	76
Prywatni przedsiębiorcy	18	34	21	15	13	53
Bierni zawodowo						
Renciści	10	39	17	6	28	148
Emeryci	14	39	17	7	23	221
Uczniowie i studenci	1	44	34	6	16	72
Bezrobotni	8	44	29	5	14	112
Gospodynie domowe i inni	6	48	18	7	21	76
Pracujący poza rolnictwem						
Sfera budżetowa	7	38	28	9	17	106
Sektor państwowy	12	46	18	3	21	141
Sektor prywatny	10	48	20	9	13	252
Spółdzielczość	11	59	18	0	13	15
Ocena własnych war. mater.						
Złe	7	39	25	6	23	391
Średnie	8	46	21	5	20	555
Dobre	18	48	16	9	9	231
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	6	27	29	9	30	74
Raz w tygodniu	8	44	23	7	18	661
Kilka razy w roku	11	49	17	4	19	314
W ogóle nie uczestniczy	18	44	15	6	16	128
Poglądy polityczne						
Lewica	23	57	9	2	9	308
Centrum	9	53	19	1	17	304
Prawica	1	27	38	20	14	304
Trudno powiedzieć	4	39	18	1	38	261

Tabela 3. Jak określił(a)by Pan(i) swój stosunek do obecnego rządu? (%)

	Zwolennicy	Przeciwnicy	Obojętni	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	44	22	29	5	1177
Płeć					
Mężczyźni	48	21	27	4	557
Kobiety	41	22	31	5	620
Wiek					
do 24 lat	40	15	40	4	193
25-34	40	25	33	2	201
35-44	52	23	22	3	257
45-54	46	26	24	4	197
55-64	43	22	28	7	155
65 lat i więcej	44	19	28	9	175
Miejsce zamieszkania					
Wieś	42	15	36	7	442
Miasto do 20 tys.	48	22	29	1	150
od 21 do 100 tys.	45	20	31	5	212
101-500 tys.	48	25	24	3	233
501 tys. i więcej mieszk.	42	40	13	6	139
Region					
Północny	50	25	24	2	157
Zachodni	48	12	37	3	135
Środkowozachodni	53	18	28	1	179
Środkowy	45	29	17	9	210
Wschodni	38	28	30	4	121
Południowo-wschodni	32	25	39	4	193
Południowo-zachodni	45	15	30	9	183
Wykształcenie					
Podstawowe	39	18	35	8	425
Zasadnicze zawodowe	53	13	31	3	305
Średnie	45	28	23	4	367
Wyższe	39	46	15	0	81
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	47	38	14	1	67
Prac. umysł. niż. szczebla	38	34	23	5	107
Pracownicy fiz.- umysł.	37	36	25	3	56
Robotnicy wykwalifikowani	58	11	29	1	130
Robotnicy niewykwalifik.	50	6	42	2	58
Rolnicy	47	17	29	8	76
Prywatni przedsiębiorcy	49	25	25	2	53
Bierni zawodowo					
Renciści	41	19	35	5	148
Emeryci	45	22	25	8	221
Uczniowie i studenci	39	23	33	5	72
Bezrobotni	40	17	38	5	112
Gospodynie domowe i inni	39	23	32	7	76
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	43	32	23	1	106
Sektor państwowy	51	17	26	5	141
Sektor prywatny	48	24	25	3	252
Spółdzielczość	46	22	27	6	15
Ocena własnych war. mater.					
Złe	39	22	33	7	391
Średnie	45	20	30	5	555
Dobre	53	25	21	2	231
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	30	30	34	6	74
Raz w tygodniu	40	23	32	5	661
Kilka razy w roku	53	19	24	4	314
W ogóle nie uczestniczy	54	18	23	5	128
Poglądy polityczne					
Lewica	77	4	17	2	308
Centrum	48	11	38	2	304
Prawica	18	58	20	3	304
Trudno powiedzieć	32	13	42	13	261

Tabela 4. Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z tego, że na czele rządu stoi Józef Oleksy?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	43	34	23	1176
Płeć				
Mężczyźni	47	34	19	556
Kobiety	40	34	26	620
Wiek				
do 24 lat	43	33	24	193
25-34	36	39	25	201
35-44	46	36	18	257
45-54	43	37	20	196
55-64	46	29	26	155
65 lat i więcej	44	27	30	175
Miejsce zamieszkania				
Wieś	42	28	30	441
Miasto do 20 tys.	50	32	18	150
od 21 do 100 tys.	42	36	22	212
101-500 tys.	45	39	17	233
501 tys. i więcej mieszk.	36	45	19	139
Region				
Północny	48	36	16	157
Zachodni	46	28	26	135
Środkowozachodni	54	28	18	179
Środkowy	38	39	22	210
Wschodni	29	38	33	121
Południowo-wschodni	37	37	26	191
Południowo-zachodni	46	30	24	183
Wykształcenie				
Podstawowe	42	30	28	425
Zasadnicze zawodowe	47	27	26	305
Średnie	42	40	18	366
Wyższe	36	55	9	81
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	41	47	12	67
Prac. umysł. niż. szczebla	38	45	18	106
Pracownicy fiz. - umysł.	37	43	20	56
Robotnicy wykwalifikowani	45	36	19	130
Robotnicy niewykwalifik.	64	8	28	58
Rolnicy	31	31	38	76
Prywatni przedsiębiorcy	38	39	23	53
Bierni zawodowo				
Renciści	46	28	26	148
Emeryci	45	29	26	221
Uczniowie i studenci	43	44	13	72
Bezrobotni	45	30	25	112
Gospodynie domowe i inni	38	38	23	76
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	43	41	16	106
Sektor państwowy	44	33	23	140
Sektor prywatny	43	37	20	252
Spółdzielczość	49	31	20	15
Ocena własnych war. mater.				
Złe	38	36	26	391
Średnie	43	33	24	554
Dobre	52	32	16	231
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	24	53	23	74
Raz w tygodniu	39	36	25	660
Kilka razy w roku	52	27	21	314
W ogóle nie uczestniczy	53	30	17	128
Poglądy polityczne				
Lewica	72	11	17	307
Centrum	45	29	26	304
Prawica	15	74	11	304
Trudno powiedzieć	39	19	42	261